

**PRAKTIČNIJA PRIMJENA ZAKONA O AUTOCESTI NA KORIDORU Vc NEGO PRIMJENA
ZAKONA O ZAŠTITI OKOLIŠA**
MORE PRACTICAL APPLICATION THE LAW OF HIGHWAY CORRIDOR Vc FROM THE LAW
ON ENVIRONMENT PROTECTION

Adem Zolj*, Dženita Suljović*, Adnan Alikadić*

Kategorizacija rada: Stručni rad (Professional paper)*

UDK 343.227+349.6:711.73(497.6)

SAŽETAK: Cilj rada je da se prezentiraju prednosti Zakona o autocesti na Koridoru Vc u odnosu na primjenu Zakona o zaštiti okoliša pri izdavanju okolinske dozvole za izgradnju autoceste na Koridoru Vc. Za razliku od postupka izdavanja okolinske dozvole propisanog Zakonom o zaštiti okoliša, Zakon o autocesti na Koridoru Vc, propisuje da se na temelju Studije o utjecaju na okoliš, uporedo sa izradom glavnog projekta dionice autoceste izrađuje elaborat mjera ublažavanja utjecaja izgradnje autoceste. Prema navedenom zakonu elaborat okoliša sadrži mjere zaštite ili ublažavanja utjecaja kao što su zaštita od buke, zatvoreni sistem odvodnje, plan upravljanja otpadom i dr. Na elaborat okoliša Federalno ministarstvo okoliša i turizma izdaje mišljenje o usklađenosti sa Studijom o utjecaju na okoliš.

Investitor je dužan priložiti elaborat okoliša uz zahtjev za odobrenje za građenje autoceste kao složene građevine, dionice ili poddionice autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinsku cjelinu. Federalno ministarstvo okoliša i turizma će u odobrenju za građenje odobriti elaborat okoliša i naložiti njegovu realizaciju u fazi izvođenja radova. Tokom izvođenja radova na izgradnji autoceste kao složene građevine ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinsku cjelinu izvodit će se radovi iz elaborata okoliša kao mjere zaštite okoliša i biti će podložne nadzoru i verifikaciji od ovlaštenih nadzornih lica. Prema završenim građevinskim radovima u skladu sa glavnim projektom pristupit će se tehničkom pregledu autoceste kao složenog objekta ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinu. U sklopu tehničkog pregleda izvršit će se i provjera realizacije mjera iz elaborata okoliša.

Na temelju izvršene provjere izvedenih radova koji su predviđeni elaboratom okoliša, Federalno ministarstvo okoliša i turizma izdat će okolišnu dozvolu ako utvrdi da izgradnja autoceste nije vitalno ugrozila bilo koju zaštićenu vrijednost, tj. ako su sprovedene sve predviđene mjere iz elaborata okoliša. Navedenim Zakonom je propisano da se okolišna dozvola izdaje u postupku izdavanja odobrenja za upotrebu, dok je članom 54. Zakona o zaštiti okoliša propisano da nadležni organ neće izdati urbanističku saglasnost ili druge neophodne saglasnosti za projekte za koje je neophodna procjena utjecaja na okoliš ukoliko uz zahtjev nije dostavljena okolinska dozvola.

Obzirom da je Federalno ministarstvo okoliša i turizma nadležno za izdavanje okolinske dozvole, za izdavanje iste se trenutno primjenjuju odredbe Zakona o zaštiti okoliša kao *lex specialis* što otežava i usporava proces pripreme tehničke dokumentacije i izdavanja potrebnih saglasnosti i odobrenja za izgradnju autoceste kao složenog objekta ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinu.

KLJUČNE RIJEČI: Saobraćaj, zaštita okoliša, monitoring.

ABSTRACT: The aim of this paper is to present the benefits of the Law on Motorways on corridor Vc in relation to the implementation of the Environmental Protection Act when issuing an environmental permit for the construction of a motorway on Corridor Vc. Unlike the environmental permit procedure prescribed by the Environmental Law, the Law on Motorways on Corridor Vc prescribes that, on the basis of the Environmental Impact Study, along with the elaboration of the main project of the motorway

*Adem Zolj, MA - dipl. inž. saobr., JP Autoceste F BiH

*Dženita Suljović, dipl.pravnik, JP Autoceste F BiH

*Adnan Alikadić, MA - dipl. inž. saobr., Direkcija za puteve Kantona Sarajevo

* Primljeno / Received: 12. 12. 2017.

Prihvaćeno/Recenzirano /Accepted/ Reviewed: 28. 12. 2017.

section, an elaborate of measures to mitigate the impact of the construction of the motorway is being prepared. According to the aforementioned law, the environmental study contains measures for protection or mitigation of impacts such as noise protection, closed drainage system, waste management plan, etc. At the Environment Study, the Federal Ministry of Environment and Tourism issues an opinion on compliance with the Environmental Impact Study.

The investor is obliged to submit an environmental report with a request for approval for the construction of a motorway as a complex structure, a stock or a sub-section of a motorway or building on a section of the motorway that constitutes a separate construction unit. The Federal Ministry of Environment and Tourism will approve the environmental report in the building approval and order its implementation in the phase of the works. When performing works on the construction of a motorway as a complex construction or a part of a motorway or a building on a section of a motorway that constitutes a separate construction unit, works from the environment study will be carried out as environmental protection measures and will be subject to supervision and verification by authorized supervisors. According to the completed construction works, in accordance with the main project, a technical inspection of the motorway as a complex facility or a part of the highway or building will be initiated on the part of the motorway that is a separate building. Within the framework of the technical inspection, the implementation of the measures from the environmental study will be carried out.

On the basis of the performed verification of performed works envisaged by the environmental study, the Federal Ministry of Environment and Tourism will issue an environmental permit if it determines that the construction of the motorway has not been vitally endangered by any protected value, i.e. If all the envisaged measures from the environmental report have been implemented.

The said Law prescribes that the environmental permit is issued during the procedure for issuing the authorization for use, while Article 54 of the Environmental Protection Act stipulates that the competent authority will not issue urban consent or other necessary consents for projects for which an environmental impact assessment is necessary if the request No environmental permit was submitted.

*Since the Federal Ministry of Environment and Tourism is in charge of issuing an environmental permit, the provisions of the Law on Environmental Protection as *lex specialis* are currently being applied for issuing the same, which complicates and slows down the process of preparation of technical documentation and the issuance of the necessary approvals and approvals for the construction of a motorway as a complex facility or Part of the highway or building on the part of the highway that makes a separate building.*

KEYWORDS: *Traffic, environmental protection, monitoring.*

1. UVOD

„Zaštita okoliša predstavlja skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj spriječavanje onečišćenja i zagađenja okoliša, sprječavanje nastanka šteta, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka štete.“

Pod pojmom zaštite okoliša podrazumjevamo one radnje koje imaju zadatak očuvanja zdravog životnog okruženja, a to su prije svega utvrđivanje funkcionalnog pravnog okvira i njegovo sprovođenje, određivanje granica raznih vrsta opterećenja, uvođenje preventivnih i reparativnih tehničkih mjera za održavanje kvalitete zraka, vode i zemlje, pravilno odlaganje otpada i sl. Briga za okoliš počinje onog trenutka kada postanemo svjesni koliko je opasno biti isključiv te koliko je opasno ne razmišljati o neposrednom utjecaju koji imamo na prirodu. S tim u vezi u djelokrug zaštite okoliša spadaju npr. mjere za smanjivanje buke, kontrola pitke vode, poticaj za smanjivanje štetnih ispušnih gasova iz industrijskih postrojenja i prometa, zabrana proizvodnje spojeva koji razgrađuju ozonski omotač ili nepovratno kontaminiraju postojeće ekosisteme, nadzor nad upravljanjem otpadom, poticaj za primjenu štedljivih tehnologija, upotreba obnovljivih izvora energije itd.

Iz naprijed navedenog proizilazi da je od izuzetne važnosti biti svjestan značaja zaštite okoliša i održivog korištenja prirodnih resursa, unapređivanja upravljanja okolišem, sprječavanja zagađenja

okoliša, integracije okoliša u razne sektore (promet, turizam, energetiku, industriju, poljoprivredu, šumarstvo, rudarstvo), jačanja svijesti i uključivanja javnosti u proces donošenja odluka i provedbe mjera. „Priroda je jedina knjiga koja na svim listovima nudi mnogo sadržaja.“ Goethe

2. ZAKONSKA REGULATIVA

Obzirom na kompleksnost zaštite okoliša, zakoni i podzakonski akti koji uređuju ovu oblast su:

- Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09),
- Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 72/09),
- Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/06),
- Zakon o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 04/10),
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“ br. 110/12),
- Zakon o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13),
- Zakon o autocesti na koridoru Vc („Službene novine Federacije BiH“ broj: 08/13),
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/04),
- Pravilnik o uslovima i kriterijima koje moraju ispunjavati nosioci izrade Studije o utjecaju na okoliš i visini naknade i ostalih troškova nastalih u postupku procjene utjecaja na okoliš („Službene novine Federacije BiH“, broj: 45/09),
- drugi provedbeni propisi doneseni na osnovu navedenih zakona.

3. PROJEKT KORIDORA VC

Projekt autoputa se, na osnovu čl. 3. i 4. Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/04), nalazi na listi onih za koje je, prije izdavanja okolinske dozvole, obavezna procjena utjecaja na okoliš.

Proces odobravanja Projekta i njegove Inicijalne procjene utjecaja na okoliš započeo je podnošenjem zahtjeva za pokretanje postupka procjene utjecaja na okoliš od strane Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine nadležnom organu, odnosno Federalnom ministarstvu okoliša i turizma. Okolišni cilj projekta je da se kroz procjenu utjecaja na okoliš spriječe i/ili ublaže direktni i indirektni negativni utjecaji projekta na ljude, floru i faunu, vodu, zrak, zemljište, klimu, krajolike, kulturno nasljeđe i materijalna dobra.

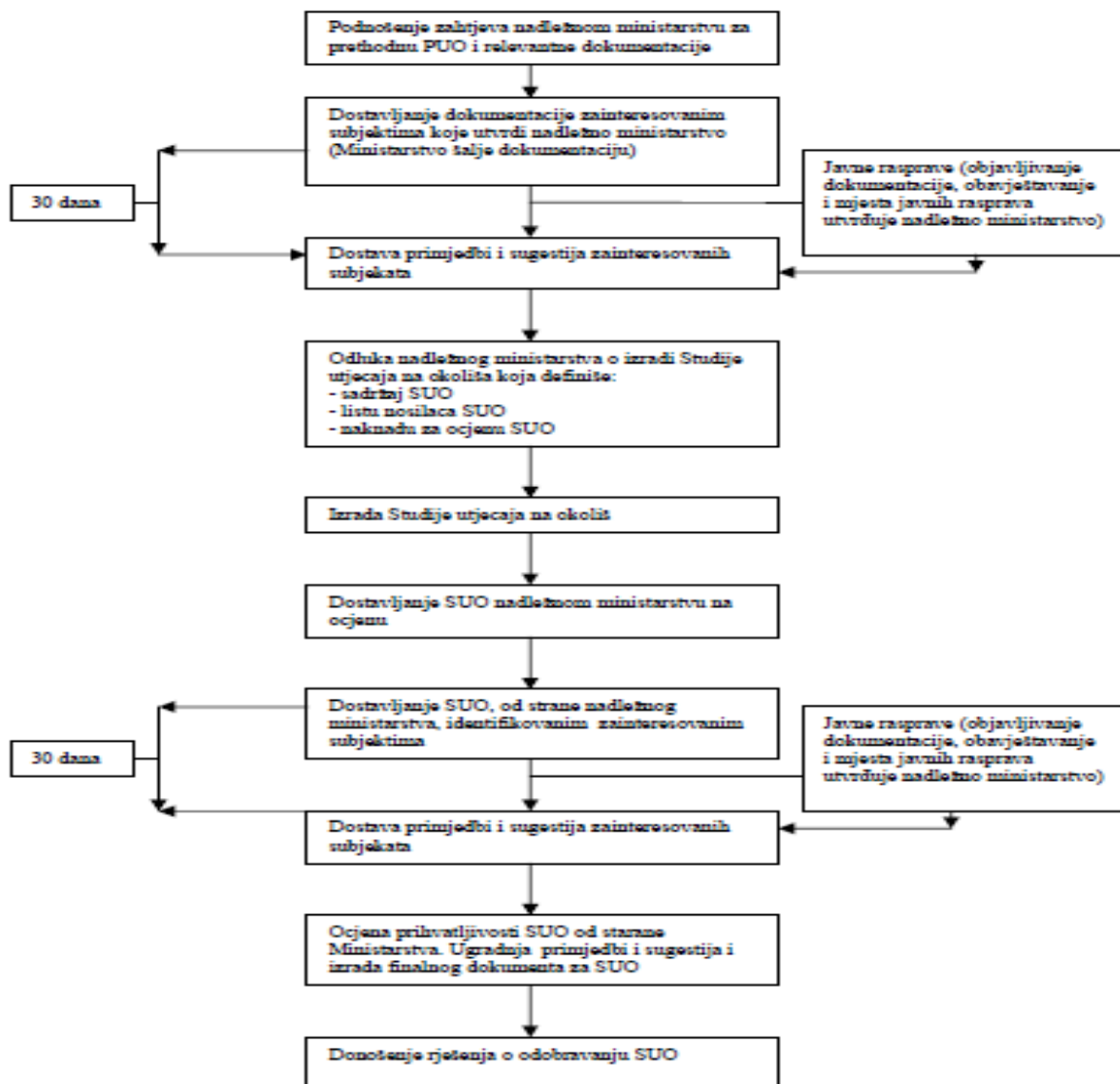
Procjena utjecaja na okoliš, dakle, predstavlja jedan od veoma važnih segmenata plansko-studijske dokumentacije i omogućava sveobuhvatno vrednovanje projekta autoceste. Osnovni cilj procesa procjene utjecaja na okoliš je podsticanje ugrađivanja okolinskih aspekata u proces planiranja i donošenja odluka, što na kraju treba da rezultira aktivnostima koje su okolinski prihvatljivije. Procjena utjecaja na okoliš (PUO), u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša, vršena je u dvije faze, i to:

- Prethodna procjena utjecaja na okoliš i
- Studija utjecaja na okoliš.

Procjena utjecaja na okoliš vršena je na 4 LOT-a na Koridoru Vc i obuhvatila je šire područje zahvata buduće autoceste, a vršena je za svaki LOT pojedinačno:

- LOT1: Dionica Svilaj-Doboj jug (Karuše),
- LOT2: Dionica Doboj jug (Karuše)-Sarajevo jug (Tarčin),
- LOT3: Sarajevo jug (Tarčin)-Mostar sjever,
- LOT4: Mostar sjever- Južna granica.

Proces procjene utjecaja na okoliš vršen je u skladu sa odredbama Zakona o utjecaju na okoliš, na sljedeći način:

Slika 1. Proces procjene utjecaja na okoliš

Za projekt autoceste na Koridoru Vc, održano je ukupno 40 javnih rasprava u dvije faze pomenutih Procjena utjecaja na okoliš (Prethodne procjene i Studije utjecaja na okoliš). Dokumentacija je poslata na 64 adrese lokalnih zajednica i organa uprave, 25 javnih preduzeća i 39 nevladinih organizacija. Nakon donošenja odluke o postizanju pozitivne ocjene Prethodne procjene utjecaja na okoliš, kao rezultat obavljenih javnih rasprava i uvažavanja primjedbi, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma izdalo je rješenja o izradi Studija utjecaja na okoliš u kojima je propisan sadržaj istih. Nakon dostavljanja navedenih Studija o utjecaju na okoliš nadležnom Ministarstvu na ocjenu, održane su javne rasprave.

Na održanim javnim raspravama u postupku ocjene Studija o utjecaju na okoliš, vođeni su zapisnici koji su dostavljani prijektantima – izrađivačima Studija utjecaja na okoliš, kako bi date primjedbe i sugestije bile ugrađene u Projekt. Kako Projekt Autoceste na Koridoru Vc ide od sjevera prema jugu i proteže se veoma raznolikom konfiguracijom, te su i njegovi utjecaji veoma različiti pa samim tim i primjedbe i sugestije, zavisno od lokacija gdje su se održavale rasprave, veoma različite. U cilju što kvalitetnije ocjene Studija, odnosno tačnosti podataka navedenih kroz opis okoliša, kvaliteta procjene utjecaja na pojedine segmente okoliša, efikasnosti i opravdanosti mjera ublažavanja negativnih utjecaja, efikasnosti opravdanosti predloženog monitoringa, usaglašenosti svih kriterija na cjelokupnoj trasi autoputa, te opravdanosti primjedbi i sugestija dobivenih od zainteresiranih subjekata, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma je imenovalo Stručnu komisiju, sastavljenu od eksperata iz pojedinih oblasti. U radu navedene komisije bio je angažovan 21 expert sa mogućnošću uvida u širu

dokumentaciju projektanta nego što je to sama Studija o utjecaju na okoliš. Nakon rada Komisije urađen je konačni izvještaj o ocjeni Studija o utjecaju na okoliš, koji je poslužio kao osnov za donošenje pozitivnih Rješenja o odobravanju Studija.

Po odobravanju Studija o utjecaju na okoliš uslijedilo je donošenje Rješenja o izdavanju Okolinskih dozvola na 4 LOT-a kojima se naložilo sprovođenje mjera i ispunjavanje uvjeta utvrđenih u Studijama o utjecaju na okoliš. Obzirom da je veliki broj dionica obuhvaćenih okolinskim dozvolama izdatim za sva četiri LOT-a značajno izmijenjen, za iste je potrebno sprovesti cjelokupan upravni postupak izdavanja novih okolinskih dozvola.

4. POLITIKA KVALITETE I ZAŠTITE OKOLIŠA

Politika kvalitete i zaštite okoliša JP Autoceste FBiH temelji se na savremenim, tržišno orijentisanim principima, sa ciljem zadovoljavanja izraženih potreba za transportom ljudi i roba na siguran, brz i pouzdan način. Izgradnja, upravljanje i održavanje savremene cestovne infrastrukture poštujući najviše zahtjeve zaštite okoliša, kao misije preduzeća, nalazi se u osnovi dosadašnjeg i budućeg uspjeha JP Autoceste FBiH. „Svjesni svoje pozicije jednih od vodećih privrednika u BiH odlučni smo u namjeri istodobnog ostvarenja daljeg ekonomskog razvoja i odgovorne i učinkovite zaštite okoliša, za koje smatramo da su neraskidivo povezani“. *“Ukoliko stvarno misliš da je problematika zagađivanja manje važna od ekologije, probaj ne disati dok brojiš novce“ Guy McPherson*

Prilikom sprovođenja politike kvalitete i zaštite okoliša JP Autoceste FBiH, posebna pozornost se posvećuje:

- preferiranju odabranih izvođača (dobavljača) radova koji su ekološki osviješteni pridržavajući se svih propisa i procedura zaštite okoliša,
- kontroli proizvoda (usluga) čime jamčimo ispunjenje ugovoreni i zakonskih obaveza,
- nadzoru ključnih kompetencija radnika i posloводства po pitanjima upravljanja kvalitetom i zaštitom okoliša,
- praćenju procesa rada i integrisanog sistema upravljanja kvalitetom i okolišem (IMS) kako bi se osigurala što veća efikasnost i unapređenje poslovanja kao i očuvanje prirodnih resursa i energije kroz njihovo racionalno korištenje.

5. POTENCIJALNI UTJECAJ AUTOPUTA NA OKOLIŠ

Projekt izgradnje autoputa na Koridoru Vc može imati značajan utjecaj na okoliš. Primarni utjecaji na okoliš, povezani sa izgradnjom autoputa odnose se na:

- emisije u zrak,
- emisije u vode,
- buku,
- odlaganje građevinskog i drugog otpada,
- utjecaj na biljni i životinjski svijet,
- utjecaji gradnje i emisija na pejzaž, zemljišta u okolini gradnje, kulturno-historijske spomenike, stanovništvo i infrastrukturu.

5.1. Prostorni obuhvat procjene utjecaja na okoliš

U odnosu na moguće neposredne i posredne utjecaje, te mogućnost procjene potencijalnih negativnih utjecaja izgradnje autoceste na iste, područje razmatranja obuhvaća pojas od po jedan kilometar sa lijeve i desne strane krajnje konturne linije odabrane rute. Posebna pažnja data je pojasu od 250 m sa lijeve i desne strane od osovine puta.

5.2. Mjere ublažavanja/sprečavanja negativnih utjecaja na okoliš

Mjere ublažavanja/sprečavanja negativnih utjecaja na okoliš sprovodiće se u svim fazama realizacije projekta autoputa Vc. Studije utjecaja na okoliš uključuju akcijske planove zaštite okoliša koji preporučuju da se mjere ublažavanja primjenjuju u sljedećim fazama:

- projektovanje,

- izgradnja,
- nadzor i održavanje,
- opšte mjere zaštite okoliša,
- posebne mjere,
- tehničke mjere zaštite.

Opšte mjere zaštite koje će se primjenjivati u fazi projektovanja su:

- pomjeranje trase radi izbjegavanja zaštićenih prirodnih ili kulturno-historijskih vrijednosti,
- pomjeranje trase radi izbjegavanja važnih migracionih puteva,
- obezbjeđenje prelaza i prolaza koji su dobro isprojektovani i locirani,
- korištenje arhitektonskih rješenja koja se stapaju sa pejzažom,
- uključivanje u planove fizičkih barijera protiv buke,
- predviđanje odlagališta,
- predviđanje odgovarajućih oznaka na putu, uključujući osvjjetljenje,
- uključivanje zaustavnih traka i/ili popločanih bankina i sigurnih prelaza,
- predviđanje radova na odvodnji radi smanjenja rizika, prema predhodnim istraživanjima,
- planiranje trase državne saobraćajne rute u skladu sa lokacijama osjetljivih, jedinstvenih i sličnih područja,
- snimanje vektorske ekologije u području rada i poduzimanje koraka za izbjegavanje stvaranja staništa gdje god je to moguće.

Opšte mjere ublažavanja u fazi izgradnje su:

- nabavka sirovina iz licenciranih izvora,
- sakupljanje i recikliranje maziva,
- postavljanje i upotreba opreme za kontrolu zagađenja zraka,
- periodično kvašenje privremenih puteva vodom ili lakim uljima,
- zaštita osjetljivih površina malcovanjem ili tekstilom, te zasađivanje erodibilnih površina što je moguće prije,
- periodični zdravstveni pregledi radnika sa liječenjem po potrebi,
- uspostavljanje servisa za sanitaciju biljaka i životinja, te odgovarajućih kontrolnih mjesta,
- zabrana krivolova kroz ugovor o zaposlenju.

6. POSTUPAK DOBIVANJA OKOLIŠNE DOZVOLE

Zakonom o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09) regulisano je izdavanje okolišne dozvole čija je svrha visok nivo zaštite okoliša.

6.1. Studija o utjecaju na okoliš

Za pogone i postrojenja za koje je zakonskim propisima utvrđena izrada Studije o utjecaju na okoliš uz zahtjev za izdavanje okolinske dozvole podnosi se Studija o utjecaju na okoliš. Najvažniji dokument koji tretira zaštitu životne sredine na Koridoru Vc jeste Studija utjecaja na okoliš. Obzirom da izrada Studije o utjecaju na okoliš u konkretnom slučaju zahtjeva detaljnu obradu poglavlja kao što su stanovništvo, flora i fauna, tlo i poljoprivredni zemljišni prostor, geološke i geotehničke karakteristike, hidrološke i hidrogeološke karakteristike, zaštićene dijelove prirode, stanje komunalne buke, stanje kvaliteta zraka, lovstvo, vodu, postojeću infrastrukturu, klimatske karakteristike područja, opis kulturno-historijskog naslijeđa, historijske podatke, ugroženost od mina, pokrivenost lokaliteta servisima za zbrinjavanje otpada i pejzaž, putem postupka javne nabavke bira se projektant odnosno pravno lice koje se nalazi na listi nositelja izrade studije uticaja na okoliš za izradu iste. Prilikom izrade Studije o uticaju na okoliš, projektant je dužan da svu dokumentaciju u svemu prilagodi prostornom planu i ostaloj dokumentaciji koja se odnosi na projektovanje i izgradnju autocete. Shodno članu 12. stav 2. Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena uticaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/04),

Studija o utjecaju na okoliš mora da sadrži minimalno:

1. opis predloženog projekta,
2. opis okoliša koji bi mogao biti ugrožen projektom,
3. opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš,
4. opis mjera za ublažavanje negativnih efekata,
5. nacrt osnovnih alternativa,
6. netehnički rezime,
7. naznaka poteškoća.

1. Opis predloženog projekta uključuje:

- opis fizičkih karakteristika cijelog projekta i uslove upotrebe zemljišta u toku gradnje i rada pogona i postrojenja predviđenih projektom,
- opis osnovnih karakteristika proizvodnog procesa, priroda i količina materijala koji se koriste,
- procjena, po tipu i količini, očekivanog otpada i emisija (zagađivanje vode, zraka i zemljišta, buka, vibracije, svjetlo, toplota, radijacija, i sl.) koji su rezultat predviđenog proizvodnog procesa.

2. Opis okoliša, koji bi mogao biti ugrožen projektom, treba da sadrži:

- podatke o stanovništvu,
- podatke o flori, fauni, vodoma, zraku, zemljištu,
- klimatske karakteristike područja,
- postojeća materijalna dobra, uključujući kulturno-historijsko i arheološko nasljeđe,
- opis pejzaža, i
- specifične elemente utvrđene prethodnom procjenom utjecaja na okoliš.

3. Opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš, koji su posljedica postojanja datog projekta, upotrebe prirodnih resursa, emisije zagađujućih materija i stvaranja i uklanjanja otpada, treba da sadrži:

- utjecaj na stanovništvo,
- utjecaj na floru, faunu, vodu, zrak, zemljište,
- utjecaj na klimatske faktore,
- utjecaj na materijalna dobra, uključujući kulturno-historijsko i arheološko nasljeđe,
- utjecaj na pejzaž,
- međuodnos naprijed navedenih faktora,
- specifični utjecaji projekta na okoliš utvrđeni prethodnom procjenom utjecaja na okoliš,
- opis metoda koje je predlagrač predvidio za procjenu utjecaja na okoliš.

Opis treba da sadrži direktne utjecaje i bilo kakve indirektne, sekundarne, kumulativne, kratkotrajne, srednje i dugotrajne, stalne i privremene, pozitivne i negativne utjecaje.

4. Opis mjera za ublažavanje negativnih efekata sadrži mjere za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje bilo kojeg nepovoljnog utjecaja na okoliš.

5. Nacrt osnovnih alternativa sadrži opis alternativa i opis razloga zbog kojih su one izabrane, uzimajući u obzir utjecaje na okoliš.

6. Netehnički rezime sadrži kratak rezime informacija datih u skladu sa naprijed navedenim elementima Studije, izbjegavajući tehničke izraze, detaljne podatke i naučna objašnjenja.

7. Naznaka poteškoća sadrži informacije o poteškoćama kod izrade Studije o procjeni utjecaja na okoliš sa kojima se predlagrač suočio zbog tehničkih nedostataka, nedostatka znanja ili nedostatka materijalnih i finansijskih sredstava. Podnosilac zahtjeva dostavlja Studiju o utjecaju na okoliš Federalnom ministarstvu okoliša i turizma u roku od 30 dana od dana prijema Studije od nosioca izrade Studije. Uz Studiju o utjecaju na okoliš, podnosilac zahtjeva dostavlja i Plan upravljanja otpadom.

6.2. Plan upravljanja otpadom

Pod pojmom otpad ubrajaju se sve tvari ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži njihovo odlaganje. Upravljanje otpadom u FBiH je definisano Zakonom o upravljanju otpadom (Sl. Novine Federacije BiH“ br. 33/03 i 72/09), a obuhvata funkcije sakupljanja, transfera, tretmana, reciklaže, ponovne upotrebe i odlaganja otpada.

6.2.1. Opis otpada koji proizvodi preduzeće

Otpad koji će nastati tokom izgradnje autoceste je prema Pravilniku o kategorijama otpada sa vrstama karakteriziran kao građevinski otpad i otpad od rušenja objekata (uključujući otpad od izgradnje ceste). Prilikom implemenatacije predmetnog projekta, otpad će se generisati tokom dvije faze:

- tokom izgradnje autoceste i
- tokom eksploatacije autoceste.

6.2.2. Opis otpada koji nastaje tokom izgradnje dionice

Prilikom izgradnje dionice autoceste značajne količine otpada nastaju prilikom sljedećih aktivnosti:

- pripremni radovi – čišćenje terena (uklanjanje grmlja, sječa i uklanjanje drveća, rušenje i uklanjanje montažnih i drugih objekata,
- zemljani radovi i temeljenje – iskopi (površinski slojevi humusa sa utovarom, iskopi zemljanog materijala za temelje, kanalske rovove, propuste, šahtove i drenaže) nasipi,
- postavljanje tampona,
- zaštitni slojevi sa bitumenskom maskom,
- asfaltiranje,
- postavljanje betonskih ograda,
- izrada podužne i poprečne drenaže.

Materijali koji se mogu javiti u građevinskom otpadu su:

- zemlja, pijesak, šljunak, glina, ilovača, kamen (zemljani radovi i iskopi tla),
- bitumen (asfalt) ili cementom vezani materijal, pijesak, šljunak, dobijeni kamen (niskogradnja),
- beton, opeka, gips, prirodni kamen (visokogradnja) drvo, plastika, papir, karton, metal, kablovi, boja, lak, štuta (u ovisnosti od vrste građevinskih radova).

Pored navedenog građevinskog otpada, dolazi do pojave i drugih vrsta gradilišnog otpada:

- komunalni otpad,
- ambalažni otpad (folije i najlonske kese u kojima se nalaze materijali za rad, plastične i staklene boce, konzerve od farbi, ulja i sl.),
- opasni otpad (trošenje i zamjena dijelova građevinskih strojeva).

6.2.3. Opis otpada koji nastaje tokom eksploatacije projekta

Inertni i bezopasni otpad (bacanje otpadaka iz auta u vožnji ili posebno na parking prostorima). Toksični i opasni otpad (mulj koji se izdvaja kod tretmana otpadnih voda, dizel, benzin, maziva, boje, lakovi, razrjeđivači).

Upravljanje pojedinim vrstama otpada podrazumjeva prikupljanje i adekvatno zbrinjavanje pojedine vrste otpada. U svrhu sprječavanja nastanka otpada te primjene propisa i politike gospodarenja otpadom primjenjuje se red prvenstva gospodarenja otpadom, i to:

- sprječavanje nastanka otpada,
- priprema po osnovu upotrebe,
- recikliranje,
- drugi postupci oporabe npr. energetska opotreba,
- zbrinjavanje otpada.

6.3. Ocjena Studije o utjecaju na okoliš

Nakon podnošenja zahtjeva Federalnom ministarstvu okoliša i turizma za ocjenu Studije o utjecaju na okoliš, formira se stručna komisija sačinjena od pravnih i tehničkih stručnjaka. Kada se ustvrdi da je zahtjev pripremljen u skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša, uzima se u razmatranje i pokreće procedura. U skladu sa članom 36. navedenog zakona Federalno ministarstvo okoliša i turizma uključuje javnost, nadležne organe odnosno sve zainteresirane strane u postupak, i to dostavljajući im zahtjev i tražeći njihovo pismeno očitovanje.

Rok za dostavljanje pismenih mišljenja, primjedbi i prijedloga je 30 dana od dana prijema dokumentacije. Javnu raspravu organizuje Federalno ministarstvo okoliša i turizma u saradnji sa investitorom. Investitor je dužan animirati javnost za sudjelovanje u javnoj raspravi, a Federalno ministarstvo okoliša i turizma obavještava i poziva javnost na raspravu putem štampe dostupne na području Federacije BiH, slanjem dopisa zainteresiranim stranama uz dokumentaciju (CD) i objavljivanjem na web stranici Ministarstva www.fmoit.gov.ba.

Navedeno Ministarstvo organizuje javnu raspravu o projektu u prostoru koji je najbliži lokaciji datog projekta o čemu se javnost obavještava najmanje 15 dana prije rasprave. S tim u vezi navedeno Ministarstvo priprema zapisnik sa javne rasprave u roku od tri dana od dana održavanja javne rasprave, a o rezultatima procjene obavjestit će se podnositelj zahtjeva i zainteresirane strane koje su uključene u proces sudjelovanja javnosti. U okviru postupka ocjene Studije o utjecaju na okoliš, Federalno ministarstvo okoliša i turizma na temelju izvještaja stručne komisije provodi sljedeće aktivnosti:

- zahtijeva od investitora izmjene i dopune Studije i nakon toga odobrava Studiju utjecaja na okoliš i Plan upravljanja otpadom,
- odbacuje Studiju utjecaja na okoliš (ukoliko Stručna komisija ustvrdi da: nije sukladna prostornom i regulacijskom planu, da predviđena tehnologija nije u skladu sa BAT-ovima i prekomjerno zagađuje okoliš, odnosno da projekt nije u skladu sa odredbama zakona i Strategije zaštite okoliša na razini Federacije BiH, te projekt instalacije usklađen s odredbama međunarodnih konvencija i protokola na koje se obvezala država BiH po pitanju okoliša),
- na kraju upravnog postupka izdaje okolišnu dozvolu.

7. EKOLOŠKI ASPEKT I PROCEDURE ZAKONA O AUTOCESTI NA KORIDORU Vc

Za razliku od navedenog postupka propisanog Zakonom o zaštiti okoliša, Zakon o autocesti na Koridoru Vc, propisuje da se na temelju Studije o uticaju na okoliš, usporedo sa izradom glavnog projekta dionice autoceste izrađuje elaborat mjera ublažavanja uticaja izgradnje autoceste. Prema navedenom zakonu elaborat okoliša sadrži mjere zaštite ili ublažavanja utjecaja kao što su zaštita od buke, zatvoreni sistem odvodnje, plan upravljanja otpadom i dr. Na elaborat okoliša Federalno ministarstvo okoliša i turizma izdaje mišljenje o usklađenosti sa Studijom o utjecaju na okoliš u roku od 15 dana. Investitor je dužan priložiti elaborat okoliša uz zahtjev za odobrenje za građenje autoceste kao složene građevine, dionice ili poddionice autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinsku cjelinu. Federalno ministarstvo okoliša i turizma će u odobrenju za građenje odobriti elaborat okoliša i naložiti njegovu realizaciju u fazi izvođenja radova. Tokom izvođenja radova na izgradnji autoceste kao složene građevine ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinsku cjelinu izvodit će se radovi iz elaborata okoliša kao mjere zaštite okoliša i bit će podložne nadzoru i verifikaciji od ovlaštenih nadzornih lica.

Prema završenim građevinskim radovima u skladu sa glavnim projektom pristupit će se tehničkom pregledu autoceste kao složenog objekta ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinu. U sklopu tehničkog pregleda izvršit će se i provjera realizacije mjera iz elaborata okoliša. Na temelju izvršene provjere izvedenih radova koji su predviđeni elaboratom okliša, Federalno ministarsvo okoliša i turizma izdat će okolišnu dozvolu ako utvrdi da izgradnja autoceste nije vitalno ugrozila bilo koju zaštićenu vrijednost, tj. ako su provedene sve predviđene mjere iz elaborata okoliša. Zahtjev za izdavanje okolišne dozvole Federalnom ministarstvu okoliša i turizma po službenoj dužnosti podnosi resorno Ministarstvo, a uz isti se prilaže:

- odobrenje za građenje,

- elaborat okoliša,
- izvještaj komisije za tehnički pregled.

Navedenim Zakonom je propisano da se okolišna dozvola izdaje u postupku izdavanja odobrenja za upotrebu, dok je članom 54. Zakona o zaštiti okoliša propisano da nadležni organ neće izdati urbanističku saglasnost ili druge neophodne saglasnosti za projekte za koje je neophodna procjena uticaja na okoliš ukoliko uz zahtjev nije dostavljena okolinska dozvola. Sa obzirom da je Federalno ministarstvo okoliša i turizma nadležno za izdavanje okolinske dozvole, za izdavanje iste se trenutno primjenjuju odredbe Zakona o zaštiti okoliša kao *lex specialis*.

7.1. Okolišna dozvola

Shodno Zakonu o zaštiti okoliša Federalno ministarstvo okoliša i turizma će u roku od 30 dana od dana prihvatanja Studije o procjeni uticaja na okoliš donijeti rješenje o izdavanju okolinske dozvole. Član 71. stav 3. Zakona o zaštiti okoliša propisuje sljedeći sadržaj okolinske dozvole:

- granične vrijednosti emisija za zagađujuće materije;
- uvjete za zaštitu zraka, tla, voda, biljnog i životinjskog svijeta;
- mjere za upravljanje otpadom koji proizvodi pogon i postrojenje;
- mjere za minimizaciju prekograničnog zagađenja;
- sistem samomonitoringa uz određivanje metodologije i učestalosti mjerenja i
- mjere vezane za uvjete rada u vanrednim situacijama.

Prema članu 68. navedenog Zakona, okolišna dozvola se izdaje na period od 5 godina nakon čega je investitor dužan ponovo podnijeti zahtjev za novu, obnovljenu okolišnu dozvolu.

8. MONITORING – SISTEM PRAĆENJA

Kao što je već naprijed navedeno, obzirom da autocesta spada u postrojenje za koju je potrebno izdavanje okolinske dozvole, prije izgradnje neke dionice potrebno je pribaviti ovu dozvolu od Federalnog ministarstva okoliša i turizma. Okolinska dozvola je dokument koji predstavlja svojevrsan „akcioni plan“ Studije uticaja na okoliš za neku dionicu. Ovaj dokument propisuje obaveze koje je potrebno vršiti za vrijeme gradnje i za vrijeme eksploatacije autoceste. U okolinskim dozvolama se navodi da je „projekat ekološki prihvatljiv i da neće značajno uticati na okoliš“, ali isto tako propisuje i obavezu monitoringa okolišnih pokazatelja da bi se stalno mogle pratiti promjene u okolišu uzrokovane egzistencijom autoceste u prostoru te na vrijeme reagovati. Upravo obaveza okolinskog monitoringa predstavlja osnovu uspostavljanja Odjeljenja za zaštitu okoliša i uređenje autoceste. Osnovne aktivnosti koje se provode u okviru navedenog odjeljenja, a koje su u skladu sa okolinskom dozvolom su:

- Monitoring kvalitete vode – obavlja se u skladu sa Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u prirodne recipijente i sisteme javne kanalizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 04/12). Uredba između ostalog propisuje uslove o potrebnom broju uzoraka u toku godine, što se određuje na osnovu količine padavina na dionici, površini dionice te broju ispusta. U okviru zaštite voda okolinski zahtjevi su nametnuli izgradnju zatvorenog sistema odvodnje kojim se preko rigola i odvodnih jaraka prikupljaju oborinske vode u separatore ulja i masti koji ih pročišćavaju i takve ispuštaju u krajnji recipijent. Kroz poslove zaštite voda vrši se čišćenje separatora ulja i masti. U Službi je formirana baza podataka o svim ispustima /separatorima na autocesti. Zamisao je da se separatori čiste na proljeće posle zimskog perioda kada su velike količine vode i soli prošli kroz njih, a nakon toga prema potrebi, odnosno kada na to ukažu nezadovoljavajući rezultati monitoringa vode.
- Monitoring kvalitete tla – obavlja se jednom godišnje. Monitoring se vrši na osnovu Pravilnika o utvrđivanju dozvoljenih količina štetnih i opasnih materija u zemljištu i metode njihovog ispitivanja („Službene novine Federacije BiH“, broj: 72/09) te Zakona o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 52/09).
- Monitoring kvalitete zraka – obavlja se dva puta godišnje. Mjerenja se vrše na osnovu Pravilnika o graničnim vrijednostima kvaliteta zraka („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/05). Nezadovoljavajući rezultati ispitivanja, kako su to navela stručna lica koja su ih vršila se odnose na

neadekvatno vrijeme mjerenja (zimski period), te na veliki uticaj zagađivača uz autocestu (TE Kakanj, Cementara Kakanj, Rudnik i sl.).

- Monitoring buke – Okolinskom dozvolom je propisano da se monitoring buke provodi po izgradnji određene dionice te svakih tri godine posle tog perioda, u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“, broj 110/12). Za 2014. godinu predviđena je izrada karte buke za dionicu Bilješevo – Kakanj kao i izrada Glavnog projekta zaštite od buke na dionici Visoko – Podlugovi.

Svi elaborati obavljenih monitoringa se čuvaju u Službi za zaštitu i uređenje autoceste. O rezultatima provedenih monitoringa se izvještava Federalno ministarstvo okoliša i turizma. Izvještava se na godišnjem nivou i to najdalje do 30.06. tekuće godine za prethodnu godinu monitoringa. Uz izvještje o provedenom monitoringu na dionici u eksploataciji, od izvođača radova na izgradnji autoceste se prikupljaju izvještaji na obrazcima Federalnog ministarstva okoliša i turizma, koji se također šalju navedenom Ministarstvu. Dodatno se o okolišu i društvenoj zajednici izvještava kreditor Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) na godišnjem nivou. Ovaj izvještaj se priprema na utvrđenom obrazcu, popunjavaju ga svi izvođači radova na gradnji autoceste. Unutar službe za zaštitu i uređenje autoceste se popunjava izvještaj vezano za dio autoceste u eksploataciji, te jedno od poglavlja izvještaja popunjava pravni sektor, služba za poslove eksproprijacije. Izvještaj popunjavaju svi izvođači radova na izgradnji autoceste bez obzira na izvore finansiranja kojim se gradi dionica. Izvještaji se salju EBRD-u najdalje do 30.04. tekuće godine za prethodnu godinu izvještavanja.

U skladu sa zahtjevima iz okolinske dozvole sastavlja se plan poslovanja Odjela za narednu godinu sa potrebnim obimom poslova i okvirnim cijenama za njihovo izvršenje. Obzirom na nedovoljno regulisanu zakonske normative iz oblasti zaštite okoliša proces izbora izvođača na pružanju usluga monitoringa i drugih usluga je usložen, pa je to jedan od razloga zašto smo se opredjelili za zaključivanje Okvirnih trogodišnjih sporazuma za monitoring vode i čišćenje separatora ulja i masti. Svakako osnovni cilj je opredjeljenost da se ovi procesi mogu u kontinuitetu provoditi kako bi se uspjeli zadovoljiti uslovi okolinske dozvole.

Da bi se izvršavali poslovi u okviru Odjela zaštite okoliša potrebno je poznavati Zakonsku regulativu koja reguliše ovu oblast, principe rada prečistača oborinskih voda, te određena znanja iz oblasti zaštite od buke (sadržaj karte buke, paneli za zaštitu od buke) kako bi se mogli pripremiti kvalitetni projektni zadaci za raspisivanje tendera za izbor svih gore navedenih izvođača.

9. ZAKLJUČAK

Cilj rada je da se prezentiraju prednosti Zakona o autocesti na Koridoru Vc u odnosu na primjenu Zakona o zaštiti okoliša pri izdavanju okolinske dozvole za izgradnju autoceste na Koridoru Vc. Izgradnja autoceste na Koridoru Vc je od opšteg interesa. Obzirom na sam značaj izgradnje autoceste, zahtjevi JP Autoceste FBiH, odnosno zahtjevi Federalnog Ministarstva prometa i komunikacija koji se podnese u ime navedenog preduzeća, a čije rješavanje predstavlja preduslov izgradnje autoceste, bi trebali-morali imati prioritet prilikom rješavanja. Za razliku od navedenog u praksi se susrećemo sa dugotrajnim postupcima pribavljanja zakonom propisane dokumentacije.

Jedan od takvih dugotrajnih postupaka predstavlja i sam postupak izdavanja okolinske dozvole. To se jednim dijelom ogleda i u različitosti zakonskih propisa koji regulišu ove oblasti. Konkretno Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09) i Zakona o autocesti na Koridoru Vc („Službene novine Federacije BiH“ broj: 08/13).

Shodno odredbama Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09), postupak pred Federalnim ministarstvom okoliša i turizma podrazumjeva ispunjavanje zakonom propisane procedure koja rezultira izdavanjem okolinske dozvole. U konkretnom slučaju izdavanje okolinske dozvole je preduslov izdavanja urbanističke saglasnosti i u većini slučajeva predstavlja samo dokument koji se pribavlja radi dobivanja ostale dokumentacije.

S tim u vezi Zakon o autocesti na Koridoru Vc („Službene novine Federacije BiH“ broj: 08/13) daje dugotrajno rješenje koje garantuje propisanu zaštitu okoliša iz razloga što se okolinska dozvola izdaje tek nakon završenih građevinskih radova, odnosno prilikom tehničkog pregleda autoceste kao složenog objekta ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinu, a iznimno okolinska dozvola se izdaje u postupku izdavanja odobrenja za upotrebu. U sklopu navedenog pregleda izvršava se i provjera realizacije mjera iz elaborata okoliša na koji je Federalno ministarstvo okoliša i turizma izdalo mišljenje o usklađenosti sa Studijom o utjecaju na okoliš.

Iz navedenog primjera vidimo da procedura propisana Zakonom o autocesti na Koridoru Vc ulijeva veću sigurnost po pitanju zaštite okoliša iz razloga jer se ista izdaje tek nakon završenih građevinskih objekata. Izdavanje okolinske dozvole je preduslov izdavanju upotrebne dozvole, što bi bio garant da se sve mjere predložene elaboratom moraju izvršiti odnosno ugraditi.

Shodno navedenom, u cilju olakšavanja izdavanja potrebne dokumentacije za izgradnju autoceste, neophodno bi bilo izmijeniti član 68. Zakona o zaštiti okoliša na način da glasi: „Okolinska dozvola se izdaje na osnovu studije o uticaju na okoliš, koji predstavlja uslov za izradu elaborata okoliša, a čije mjere zaštite ili ublažavanja uticaja moraju biti izvođene tokom izvođenja radova na izgradnji autoceste kao složene građevine ili dijela autoceste ili objekta na dijelu autoceste koji čini zasebnu građevinsku cjelinu. Po završenim građevinskim radovima, a na temelju izvršene provjere izvedenih radova koji su predviđeni elaboratom okoliša, Federalno ministarsvo okoliša i turizma izdat će okolinsku dozvolu na period od 5 godina nakon čega je investitor dužan ponovo podnijeti zahtjev za novu, obnovljenu okolinsku dozvolu.“

LITERATURA:

1. Rad: Zaštita okoliša, april 2017.g., JP Autoceste F BiH;
2. Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 38/09);
3. Zakon o autocesti na koridoru Vc („Službene novine Federacije BiH“ broj: 08/13),
4. Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 72/09);
5. Zakon o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 70/06);
6. Zakon o zaštiti zraka („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/03 i 04/10);
7. Zakon o zaštiti od buke („Službene novine Federacije BiH“ br. 110/12);
8. Zakon o zaštiti prirode („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13);
9. Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/04).

